

SVĚT PLNÝ HYGIENIKŮ

Lilo a zima popírala teorii o globálním oteplování, jakoby se chtěla zalíbit českému prezidentovi. Takový víkend se dá přežít jen ve virtuálním světě a mě napadlo vydat se za hygieniky do zemí, které mi nabídly internetové vyhledávače. Kdyby nešlo o bytostně mi blízkou profesi, neprožíval bych pomyslná setkání s takovým zaujetím a neměl důvod zmínit se o tom čtenářům Hygieny.

Nejdřív mě upoutal „krajský hygienik“, *regional public health officer*, Jaligeh Nget z Centrálního říčního regionu Gambie, zemi na západním pobřeží Afriky. V místním *Daily Observer* připomíná obchodníkům, že musí respektovat zákony a informuje o masových kontrolách, kterými regionální zdravotní inspektorát

prošetří všechny obchody, prodavače a místa, kde se připravují potraviny. Nepátřím, jak akce dopadla, a mířím přes Atlantik, do státečku u břehů jižní Ameriky, Trinidad – Tobago, kde na ochranu zdraví dohlíží zdravotní inspektoři, *health inspectors*. Smějí pracovat i přes čas, pokud o to klient předem požádá „městského hygienika“, *City Medical Officer of Health*, v Port-of-Spain a v městské pokladně zaplatí 40 dolarů za každou přesčasovou hodinu.

Následuje návštěva v Prince Frederic, sídle okresu (*county*) Calvert s 87 tis. obyvateli, ve státě Maryland, USA. Zdejší *Health Department*, velmi podobný někdejší české okresní hygienické stanici, má 130 pracovníků a vede ho „okresní hygienik“, *health officer*, David L. Rogers, MD, MPH. Ředitel departmentu nebo jeho zástupce musí být lékař s oficiální licenci. K výkonu širokých pravomocí je pověřen dvěma ministry: zdravotnictví a životního prostředí (jak prosté a rozumné!). *Health officer* má právo vstupovat na jakékoli pracoviště, do obchodu, školy nebo soukromého domu, v případě nutnosti i bez svolení vlastníka a bez příkazu soudu. Kompetence departmentu se týkají vyšetřování, příp. zastavení jakýchkoli situací, které ohrožují nebo by mohly ohrozit zdraví a bezpečnost lidí. Provádí dozor na úseku přenosných nemocí, potravin, pláží ke koupání a bazénů, soukromých vodovodů, místních septiků a bydlení, pokud by mohlo ohrožovat zdraví, včetně nepořádku okolo domů. *Health department* se dále podílí na tvorbě zdravotní politiky okresu, mobilizuje komunitní spolupráci k řešení zdravotních otázek, vychovává lidi k péči o vlastní zdraví a zodpovídá za řešení náhlých ohrožení zdraví. Departmentu patří dvě agentury služeb, které zajišťují např. prevenci a léčbu závislostí, péči o ohrožené ženy a děti a vakcinace pro cesty do zahraničí. Takové spektrum činností zdravotnímu departmentu závidím. Před lety jsme se k němu blížili, teď se vzdalujeme. Roční rozpočet je okolo 10 mil. USD a podílí se na něm stát, okres a poplatky za placené služby.

3000 km na severozápad je kraj s indiánským názvem Chinook na jižní hranici provincie Alberta v Kanadě. Inspektory životního prostředí a veřejného zdraví, *Environmental/Public Health Inspectors (PHI/EHO)*, patří pod *Chinook Health*, zde občan najde v *Community Health Office* ve všech 8 městech kraje. *British Columbia Institute of Technology*, vysoká škola, kde inspektoři PHI/EHO studují, náplň jejich práce charakterizuje následovně: „Inspektor veřejného zdraví a životního prostředí se zabývá prevencí nemocí a podporou zdraví a zlepšováním prostředí prostřednictvím výchovy, konzultacemi, inspekcí a monitorováním zdraví, a pokud je to třeba, vymáháním práva. Do spektra jeho kontrolní činnosti patří hygiena potravin, přenosné nemoci, dezinfekce a deratizace, veřejné ubytovny, zařízení komunitní péče, veřejná rekreační zařízení, dodávka pitné vody a odstraňování odpadů, zdraví při práci a znečištění prostředí, tj. vody, ovzduší a půdy a problematika hluku.“

Ruské hygieniky potkávám jižně od Novosibirsku, v Berezovce, kde se *sanitarno-epidemiologičeskaja stancija* podílela na řešení pásma hygienické ochrany areálu Karačaganak, jednoho z největších světových nalezišť ropy a zemního plynu. Hlavní hygienik, *glavnyj sanitarnyj vrach*, snížil pětikilometrové pásmo na 3 km, vzhledem k provedeným technickým opatřením na čistění emisí, ale lidé si nadále stěžovali na obtěžování různými pachy. Na internetové stránce (*sajtě*, říká se v Rusku) moskevského hygienika Nikolaje Filatova se dočítám, že ruská *Gossudarstvennaja san-epid služba* je zaměřena na prevenci nemocí, vymáhání sanitárních zákonů při plánování a výstavbě měst, při dodávce vody, výrobě, skladování a prodeji potravin a spotřebního zboží, monitoruje, hodnotí a prognózuje zdravotní stav obyvatelstva v souvislosti s prostředím, analyticky kontroluje podmínky prostředí a potraviny a zajišťuje sanitárně-bakteriologická vyšetření.

Žádná převratná zjištění virtuální cesta kolem světa sice nepřinesla, ale nebylo na škodu vidět na vlastní oči, že bez hygienické služby, či jak se kde nazývá, se neobejde žádný stát na světě, stejně jako se neobejde bez škol, nemocnic či soudů, a že práce těchto institucí je naší velmi podobná. Měli bychom ji rozvíjet a obohacovat moderními prvky, ne redukovat na činnost zdravotní policie, která se u nás už jednou neosvědčila.

Jaroslav Kríž